

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎՅԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՈՐ

Գ. ՆԱԶԱՐՅԱՆ

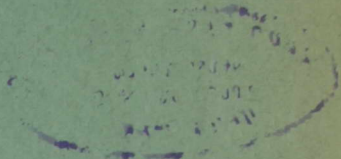
ԱՆԴԱՄԱԳՐՎԻՐ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎԻՆ

Յ Ե Վ

ԼՐԱՑՐՈՒ ՓԱՅԱՎՃԱՐԴ

ԻՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ «Լ Ա Յ Կ Ո Ո Պ»-Ի

ՅԵՐԵՎԱՆ 1928 թ.

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՅԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՈՐ

Գ. ՆԱԶԱՐՅԱՆ

ԱՆԴԱՄԱԳՐՎԻՐ ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎԻՆ

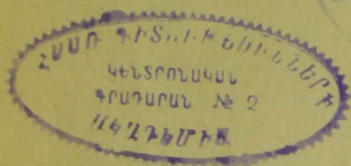
334
G
Lmy.

338.1K (09)

3 Ե 4

ԼՐԱՑՐՈՒ ՓԱՅԱՎՃԱՐԴ

A
I
4532

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅԿՈՈՊ»-Ի

ՅԵՐԵՎԱՆ 1928 թ.

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ I ՏՊԱՐԱՆ

ՊԱՏՎԵՐ 3795

ԳՐԱՌԵՄ 823 Բ. ՏԻՐԱԺ 5000.

Ի ԻՆՉ Ե ԱՍՎԱԾ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՓԱՅԱՎՃԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ամեն մի գյուղացի և բանվոր կոոպերատիվին անգամագրվելիս պետք է հիշի, Վոր նա կոոպերատիվի վերաբերմամբ ունի մի չարք իրավունքներ և պարտականություններ և Վոր կոոպերատիվին անդամ դառնալով նա իր սեփական կամքով հանձն է առնում Վորպես ընկերության անդամ ոգտվել յուր իրավունքներէից և միաժամանակ կատարել յուր պարտականությունները:

Վորոնք են այդ իրավունքներն ու պարտականությունները:

Համաձայն կանոնադրության, ընկերության ամեն մի անդամ իրավունք ունի ոգտվել ընկերության ծառայությունից և մասնակցել ընկերության զործերի քննության ու կարգավորման մեջ՝ նրա անդամների ընդհանուր կամ լիազորական ժողովներէ միջոցով:

Միաժամանակ ընկերության ամեն մի անդամ պարտավոր է աջակցել ընկերության զարգացմանը, կապվել յուր տնտեսության կարիքներովն իր ընկերության հետ, գնումներ կատարել ընկերության խանութներէից և, Վոր ամենակարևորն է, մուծել ընկերության զբաժարկը մուտքի վճար և փայտվճար: Կանոնադրության 11-րդ հոդվածում բառացի աշխատէ և գրված. «Ընկե-

յության յութաբանչութիւն անդամ պարտավոր ե մուծել
ընկերութեան գանձարկղը մուտքի վնար 50 կոպ. և փա-
յտովնար 10 ռուբլի»:

Կանոնադրութեանը բանվորների և գյուղացիների
կոոպերացման գործը հեշտացնելու համար 14-րդ հոգ-
վածում իրավունք ե տալիս փայտովնարը մտցնել մատ-
մաս:

II ԻՆՁԻ՞ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՎՈՐ Ե ԳԱՆՁԵԼ ՓԱՅԱՎՃԱՐԸ

Շատերը կարծում են, թե կոոպերատիվը պետա-
կան խանութ ե կամ թե համոզված լինելով, վոր կոո-
պերատիվն աշխատում ե պետութեան միջոցներով, ըն-
կերութեանը փայտովնար մտցնել չեն ուզում կամ յեթե
մտցնում ել են՝ մեծ գոգոհութեամբ ու ձգձգումներով են
այդ անում: «Խաղնան (պետական գանձարկղը) հա-
րուտ ե... Ինչի՞ համար են մեր կոպեկները»—այսպէս
են ասում հաճախ կոոպերատիվի անդամներից վոմանք:

Ի հարկ ե այդ սխալ ե և այն ել մեծ սխալ...

Կոոպերատիվ ընկերութեանը գյուղացիների և բան-
վորների սեփական ցանկութեամբ ու կամքով կազմա-
կերպված գործ ե: Կոոպերատիվի ամեն մի անդամ այդ
ընկերական (կոլլեկտիվ) գործին պետք ե մասնակցի
յութ փայտովնարով: Ով վոր փայտովնար չի մտցնում կո-
ոպերատիվին—նա այդ կոոպերատիվի անդամ ել չի կա-
րող լինել: Նա պիտի հրաժարվի այդ ընկերութեանից,
գործս գա անդամութեանից, քանի վոր նա խախտում ե
կանոնադրութեանը:

Ճիշտ ե վոր «խաղնան» (պետական գանձարկղը) ոգ-
նում ե կոոպերատիվին, քանի վոր խորհրդային իշխա-

նությունը շատ և ցանկանում վոր բոլոր գյուղերում և բաղաճներում առևտուրը կոոպերացիայի ձևովն անցնի և մասնավոր առևտուրը վերանա: Բայց այդ խոմ չի նշանակում վոր կոոպերատիվի անդամ բանվորն ու գյուղացին ձեռքերը պետք և ծախն և նալեն վոր «խաղ-նան» իրենց համար կոոպերատիվ խանութ բանա և նրանց խանութը լիքը ապրանքով պահի: Վո՛չ... Այդպես չե... այլ բոլորովին դրան հակառակ: Խորհրդային իշխանությունը և կոոպերատիվ կենտրոնները միշտ ել ալելի յեն ողնել այն կոոպերատիվներին, վորոնց անդամները ակտիվ են, իրենց ընկերության դործերին լայ են հետևում փայավճարները լայ են դանձում, ժամանակին հաշիվ ու քննություն են կատարում: Յեւ ընդհակառակը՝ այն կոոպերատիվը վոր դործերը վատ և տանում, վորի անդամները չեն հետաքրքրվում կոոպերատիվի գործերով, փայավճար չեն դանձում—այդպիսի կոոպերատիվը թե խորհրդային իշխանութունի, թե Հայկոոպից ողնություն և աջակցություն քիչ են ստացել, իսկ ապագայում բոլորովին չեն ստանալու:

Ինչո՞ւ... .

Վորովհետեւ խորհրդային պետությունը այս քանի տարիներս ինկատի առնելով վոր մեր գյուղացիությունը տնտեսապես քայքայված էր և մեր բանվորը քիչ ոռճիկ էր ստանում—շատ ել ուշք չէր դարձնում փայավճար հավաքելու գործին: Նա այնքան էր ողնում կոոպերացիային, վոր վերջինս առևտուր էր անում համարյա թե պետության հաշիվին: Յեղել են դեպքեր յերբ կոոպերատիվի մի բուբլուն պետական և կոոպերատիվ բանկը բաց են թողել 8-10 և նույնիսկ 15 ր. փարկ:

Այժմ ժամանակը փոխվել է:

Ամենից առաջ 7-8 տարի առաջ մեր գյուղացիներ ասեցին, որ քայքայված, վոր կոռուկացիներն 5-10 ր. փայլալճար տալ չեն կարող յեթե նույնիսկ ուղենար: Այժմ ամեն մի անտեսութեան տեղ գյուղացի (բացի ծայրահեղ չքավորներից ու բարակներից) շատ հեշտութեամբ կարող է լրացնել յուր փայլալճարը կամ յեթե նոր է անգամագլուխ կոռուկացիներն 10 ր. կարող է մտցնել 2-3 ամսվա ընթացքում:

Այժմ ամեն մի բանվոր և ծառայող ժամանակին ուժիկ է ստանում և նույն իսկ ամենափոքր ուժիկ ստացողը կարող է 3-4 ամսում լրիվ փայլ մտցնել յուր կոռուկացիներին:

Յեւ վերջապես այս մի քանի տարիների ընթացքում մեր բոլոր բանվորներն ու գյուղացիները գործով համոզվել են, վոր կոռուկացիներ իրենց անտեսութեան շատ անհրաժեշտ և ոգտակար է և ամեն մի գիտակից բանվոր ու գյուղացի նրան պետք է յուր ուժերի չափ ոգնի և առաջին հերթին յուր լրիվ փայլալճարը մուծի:

Վարովհետև այդ փայլալճարի գումարն է, վոր ցույց է տալիս թե կոռուկացիներն անդամները վորքան են կապված իրենց կոռուկացիներին հետ և ինչքան կարելի է նրանց պետական ու կոռուկացիներին բանկերից վարկ տալ:

Այս բոլորից հետո մի ամենագլխավոր հանգամանք է պետք է մոռանալ...

III ԻՆԴՈՒՍՏՐԱԼԱՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ՅԵՎ

ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՆ

Մեր պետութեան բարձր մարմինները կոմկուստիկացիների XV համագումարի վորոշումներից յեկեղով

պետք է մեծ ուշադրութիւն դարձնեն մեր յերկրի ին-
դուստրալացման գործի վրան .

Ինչ է նշանակում ինդուստրալացում :

Այդ նշանակում է մեր յերկրի (գյուղի ու քա-
ղաքի) տնտեսական շինարարութիւնն աշխատանքի,
վոր մենք հնարավորին չափ կարճ ժամանակում մեր
յերկիրը ծածկենք մեծ գործարաններով ու գալուղնե-
րով, վոր մեր գյուղացիութիւնը յուր տնտեսութեան
մեջ կիրառի մեծ մեքենաներ և ելեքտրական ուժ, վոր
մեր յերկիրն ինքն արտադրի մեր տնտեսութեան հա-
մար անհրաժեշտ մեքենաներն ու սարքավորումը և
վոր թէ այդ բոլորն ստանա արտասահմանից :

Ինդուստրացում—մասնավորապէս գյուղի: համար,
այդ նշանակում է աշտրվա փոքր ու չքավոր տնտե-
սութիւնների տեղ ստեղծել մեքենաներով ու ելեք-
տրականութեամբ սարքավորված, ապրուստի ու աշ-
խատանքի կուլտուրական պայմաններով չըջապատ-
ված, կոլլեկտիվ տնտեսութիւններ (կոմմունաներ,
արտել, գյուղատնտեսական գաղութներ), յերբ գյու-
ղացին անհատական տնտեսութիւնից անցնում է հա-
մայնական տնտեսութեան գեղեցիկ ձևերին :

Ինդուստրալացում—այդ նշանակում է թէթեացնել
գյուղացու և բանվորի աշխատանքը, նրանց ազատել
փոքրիկ արհեստանոցից, նեղ գործարանից, գյուղա-
ցուն ազատել դանդաղաչարժ յեղներից ու գոմեշներից
ու նրա ձեռքը տալ տրակտոր ու այլ մեքենաներ, նրան
տալ լուսավոր ու մարդաբանական բնակարան, կյանքի
համար ավելի լավ պայմաններ :

Մի խոսքով ինդուստրալացում—այդ նշանակում է
մեր յերկրի տնտեսութեան արագ բարձրացում, մեր

սոցիալիստական շինարարութեան—մեքենայացում, ելեկտրականացում, կոլլեկտիվացում:

Ինչպես տեսնում եք շատ մեծ դործ և այդ ինդուստրիալացումը և այդ մեծ դործը շատ մեծ միջոցներ և պահանջում, շատ զրամական ծախսեր և նախատեսում:

Իսկ ամեն մի գիտակից բանվոր ու գյուղացի լավ գիտե և՛ որ մեր պետութիւնը չըջապատված և խմպերիալիստական թշնամի պետութիւններով ու հենց այդ պատճառով արտասահմանի բուրժուաներից վոչ մի սպասելիք չունի, ընդհակառակը համոզված լինելով, Վոր մեր սոցիալիստական հայրենիքը՝ Խորհրդային Միութիւնը, —բուրժուաների աչքին փուչ և և բուրժուազիան ամեն կերպ խանգարում և մեր շինարարութիւնը, դավադրութիւններ և նյութում նրա դեմ, —մեր յերկրի գիտակից բանվորներն ու գյուղացիները իրենց սեփական ուժերով արդեն տասն և մեկերորդ տարին և նվիրված սոցիալիստական շինարարութեանը՝ այդ աշխատանքն առաջ են տանում մեծ վոզեորութեամբ:

Ինդուստրիալացման համար մեր պետութիւնը վաղուց և Վոր դիմել և մեր յերկրի գիտակից բանվորների ու գյուղացիների ոգնութեանը: Մեր բանվորները գեռ մի տարի չկա Վոր ինդուստրիալացման դործին 200 միլիոն ռուբլի պարտք տվեցին պետութեանը գնելով ինդուստրիալացման փոխառութեան տոմսերը: Դրանից անմիջապես հետո մեր գյուղացիութիւնը Խորհրդային Միութեան մի ծայրից մինչև մյուս ծայրը ծածկեց «Գյուղացիական տնտեսութեան ամրացման»— 100 միլիոն ռուբլու փոխառութիւնը՝ գնելով այդ փո-

խառութեան տոմսերը: Յեւ խորհրդային Միութեան բանվոր ու գյուղացի մասսաների այդ 300 միլլիոն ռուբլիները պետք է կատարեն և կատարում են իրենց մեծ գործը գյուղի ու քաղաքի ինդուստրիալացման գործում:

Այժմ հերթը կոոպերացիայինն է և կոոպերատիվին անդամագրված տասնյակ միլլիոն բանվորներինը և գյուղացիներինը:

Պետութունը կոոպերացիային պարզ ու վորոշ ասում է.—

Այս մի շարք տարիները կոոպերացիան առևտուր է արել պետութեան միջոցներով, Պետական բանկի ու կոոպերատիվ բանկի կողմից արվող վարկերը, պետական տրեստների ու սինդիկատների կողմից ապրանքային վարկը—այժմ կրճատված են և զեռ ելի կրճատվելու յեն, քանի վոր այդ միջոցների մեծ մասը փոխադրվելու յեն նույնպես ինդուստրիալացման գործի մեջ դրվելու համար:

Կոոպերացիան աստիճանաբար պետք է անցնի յուր սեփական միջոցներով աշխատելու: Կոոպերացիան պետք է ազատի պետական միջոցների մեծ մասը, վոր տարիներով նա ոգտագործման մեջ է պահել: Այժմ այդ միջոցները անհրաժեշտ են ինդուստրիալացման գործին: Իսկ ինդուստրիալացումն արագացնում է մեր սոցիալիստական շինարարությունը, ամելի չուտ է մեզ մոտեցնում մեր վերջնական նպատակին—կոմունիզմին:

Ինդուստրիալացումը առաջին հերթին...

IV ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԱՆԻ ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՆ

Պարզ է, վոր կոոպերացիան պետք է կատարի բարձրագույն մարմինների հրահանգը: Նա պիտի առտիճանաբար յուր առևտրական շրջանառությունից դուրս հանի պետական վարկերի միլլիոնավոր ռուբլիները, (վորոնք պետք է գնան ինդուստրիալացման գործին) և միաժամանակ պետք է յուր շրջանառության մեջ առնի կոոպերատիվի անդամ բանվորներին ու դյուղացիներին գրամական միջոցները: Կոոպերացիան պիտի ամենամեծ ուշք դարձնի ավելացնելու յուր սեփական միջոցները՝ առանց ծանրանալու պետական գանձարանի վրա:

Առաջին և ամենագլխավոր դրամական աղբյուրը սո՛վ են մի կոոպերատիվի համար նրա անդամների փայլվաքն ե: Կոոպերատիվի վարչությունը պետք է անմիջապես և լրիվ կերպով ամեն մի անդամից հա՛վաքի կանոնադրական փայլը:

Յեթև մեր սպառողական կոոպերացիան բոլոր անդամներին լրիվ կերպով հավաքի փայլաճաքը նա հեշտությամբ կրճատված վարկերի փոխարեն չրջանառության մեջ կըզնի իր սեփական դրամագլուխը: Իսկ այդ կրնչանակի վոր կոոպերատիվը կչարունակի իր սովորական աշխատանքը սեփական միջոցներով. իսկ պետական միջոցները կըզնան ինդուստրիալացման գործին:

Բացի այդ կոոպերացիան կարող է իր անդամներին ընդունել նաև ավանդներ, այսինքն ամեն մի անդամ կարող է և պետք է կոոպերատիվին պահ տալ իր լնայած կոպեկները: Ավանդները մի կողմից կըհեշտա-

ցնեն կոոպերատիվի աշխատանքը քանի վոր նրան ուշժ
կրտան դրամով. մյուս կողմից եւ խնայած գումարները
թիկ ապահով կրպահեն եւ թե տոկոս կրտան հենց տեղն ու
տեղը :

Վերջապէս կոոպերատիվի վարչութիւնը կարող ե
իր անդամներէց նպատակային ավանսներ քնդունել : Այս
նշանակում ե—կոոպերատիվի անդամը վարչութիւնը
վորոշ պատվեր ե տալիս ե յեթե վարչութիւնը պատվե-
րը հանձն ե առնում կատարել—կոոպերատիվի անդամը
վորոշ գումար կանխավճար ե մուծում կոոպերատիվի
դրամարկղը :

Դուք տեսնում եք թե կոոպերացիան ինչքան ճանա-
պարհներով կարող ե դրամական միջոցներ հաւաքել—
իր գործերը առանց պետական մեծ գումարների առաջ
տանելու համար :

Տեսնենք թե կոոպերացիան Հայաստանում ինչպէս ե
այդ աշխատանքը մինչեւ այժմ տարել :

V ՄԻ ՔԱՆԻ ԹՎԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Վերեւում մենք ասացինք վոր կոոպերատիվի կանո-
նադրութիւնն իրավունք ե տալիս փայտավճարը մաս-
մաս մտցնել կոոպերատիվին :

Այստեղ մենք պետք ե ասենք, վոր այդ իրավունքը
դժբախտաբար մեր կոոպերատիվներին անդամներն ի
շարն են գործ դրել մինչեւ այժմ : Շատերը վճարել են մի
կամ յերկու բուբլի յերեք-չորս տարի առաջ ե այլեւ
վոր մի կոպեկ չեն վճարում : Կան շատերը վոր միայն
մուտքի վճար են մտցրել, կոոպերատիվի գրքույկ ստա-
ցել... ե այլեւ կոոպերատիվի վարչութիւն տասնյակ

անդամ արած առաջարկին՝ փայլերը մուծել, — վոչ մի ուշք չեն դարձնում :

Այդպես շարունակել չի կարելի...

Ձի կարելի վոր Հայաստանի սպառողական կոոպերացիայի հարյուր հազարից ավելի անդամներից միայն մոտ քսան հազարը լրիվ փայտեր լինեն, իսկ մնացած ութսուն հազարը կիսատ փայտերեր (2, 3 կամ 4 ուրյով) :

Ձի կարելի յերեք չորս տարով անդամագրված լինել կոոպերատիվին և 8-10 ր. փայլը լրիվ չըմուծել :

Ժիշտ և մեր չքավոր գյուղացին կամ բառրակը չեն կարող մի կամ յերկու տարում լրիվ փայտեր լինել սակայն մեր գյուղացիության հիմնական մասսան կարող և շատ հեշտությամբ մի տարում լրիվ փայտեր դառնալ. նա պետք և լրիվ փայտեր դառնա :

Իսկ ինչ են ասում թվերը :

1927 թվի հոկտեմբերի 1-ին մեր կոոպերացիան, Հասակապես մեր գյուղական կոոպերատիվներն, ունեցել են միջին զանձած փայլավճար 3 ր. 86 կոպեկ : Գյուղական կոոպերատիվների անդամների փայլավճարային պարտքը յեղել և մոտ 140 հազար ռուբլի : Ինչքան ուժեղ կլինեի մեր կոոպերացիան յեթե այդ 140 հազար ուրյին լինեի նրա շրջանառության մեջ :

Հոկտեմբերի 1-ից մինչև ապրիլի 1-ը մենք տարել ենք փայլավճարային կամպանիա : Կարելի չե յենթադրել, ղոր այդ դրությունը շատ պիտի փոխված լինեի, վոր մեր փայլավճարային պարտքը պակասել և, վոր մասմաս փայլավճար տվողների թիվը կրճատվել և :

Վո՛չ... դրությունը մնում և նույնը. դրությունը նույն իսկ ավելի չե վատացել : Մեր գյուղացիության

մեծ մասը կոոպերատիվին անդամ է, կոոպերատիվից ոգտվում է սակայն լրիվ փայտվճար չի մուծում: Չնայած, վոր կոոպերատիվների կանոնադրական փայլը համարյա թե ամեն տեղ 10 ուրբի յէ, մինչև ապրիլի 1-ը գանձված միջին փայտվճարը յուրաքանչյուր անդամից-4 ու 98 կոպեկ է:

Ուրիշ խոսքով ասած մեր գյուղական կոոպերատիվների մոտ 70 հազար անդամների վրա (բանկոտպների անդամները չհաշված) — մնում է 5-ական ուրբի փայտվճարային ապառիկ կամ 350 հազար ուրբի պարտք:

Պարզ է, վոր մի այդպիսի խոշոր գումարով, յեթէ նա գանձվեր ժամանակին, մեր կոոպերացիան ավելի մեծ նվաճումներ կաներ և գյուղին ավելի լավ կծառայեր: Նրան ապրանքամատակարարումն ավելի լավ կը կատարեր:

Այսպիսի զանդաղության համար ո՞վ է պատասխանատու, ո՞վ է մեղավոր...

Ի հարկէ առաջին հերթին ամեն մի փայտեր պետք է յուր լրիվ փայլը մուծի: Յեւ յեթէ նա այդ չի անում, նա կոոպերատիվի լավ ու պարտաճանաչ անդամ համարվել չի կարող, նա կոոպերատիվի կանոնադրությունը խախտում է, հետևապէս և նա մեղավոր է յուր կոոպերատիվի առաջ:

Սակայն ավելի մեծ պատասխանատվությունը պետք է ընկնի կոոպերատիվի վարչության և վերստուգիչ հանձնաժողովների անդամների վրա, կոոպերատիվի ապարատների, խանութային ու կուլտ-հանձնաժողովների, ուրիշ խոսքով ասած մեր փայլակուտակման գանդադուքյան գլխավոր պատասխանատուն մեր կոոպերատիվների ակտիվն է:

Վոչ պակաս նշանակութիւն ունի նաեւ այն ուշագրութիւնն ու ղեկավարութիւնը, վոր կոոպերատիվ աշխատանքին, և հատկապէս փայակուտակմանը, նվիրում են տեղերի հասարակական կարգակերպութիւնները (պրոֆմիութիւնները, կուս և կոմյերիտ բջիջները, փոկերը, և այլն)։ Այնպէս Վորտեղ այդ ուշագրութիւնը պործնական բնույթ է կրել, մեր փայակուտակման գործն ընթացել է հաջող և տվել է շոշափելի հետեանքներ։ Հետևապէս փայակուտակման հաջող կամ անհաջող հետեանքների մի մասն ել պետք է վերագրել հառարակական կազմակերպութիւններին (գյուղական) և նրանց գալառակային ու գալառական կենտրոնները աշխատանքին։

VI ԱՄԵՆԻՑ ԼԱՎ ՅԵՎ ԱՄԵՆԻՑ ՎԱՏ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԸ

Թող վոր կոոպերացիայի Միջազգային Որին մենք ցուցադրենք գալառ-գալառ թէ վոր դյուղական կոոպերատիվներն են տվել լաւ աշխատել և վորոնք՝ ամենից վատ, ի հարկէ յենեղով միայն նրանց փայակուտակման թվերից։

ա) Դիլիջանի գալառում. Առաջին տեղումն է Չայքենդի կոոպերատիվը. (5 բ. 61 կոպ. միջին փայալմարով). ամենից հետ և մնում Ուզունթալայի կոոպերատիվը—(3 բ. 08 կ. միջին փայալմարով)։

բ) Յերեանի գալառում. Առաջինն է Ղամարլուի կոոպերատիվը—(5 բ. 57 կոպ.) և վերջինն է Մհուրի (կոտայքի) կոոպերատիվը (3 բ. 41 կոպ.)։

դ) Լեւնիակահանի գավառում առաջինն և Ղազանչիի կոոպերատիվը (5 ր. 31 կոպ.) և վերջինն և Փոքր-Ղա-րաբիլիսայի կոոպերատիվը (3 ր. 12 կ.):

դ) Եջմիածնի գավառում առաջինն և Գյոյ-Գուժ-բեթի կոոպերատիվը (6 ր. 73 կ.) և վերջինն և Ներքին-Պաթուհարիւր—(4 ր. 01 կ.):

յ) Լոռի-Փամբակի գավառում առաջինն և Ռուս-Գյառ-Գյառի կոոպերատիվը (9 ր. 37 կոպ.) և վերջինն և Կուրթանի կոոպերատիվը (3 ր. 70 կոպ.):

զ) Նոր Բայազետի գավառում առաջինն և Յելենով-կաչի կոոպերատիվը (5 ր. 74 կ.) և վերջինն և Նոր-Բա-յազետ քաղաքի կոոպերատիվը (4 ր. 35 կ.):

է) Դարալագյազի գավառում առաջինն և Արփայի կոոպերատիվը (6 ր. 23 կոպ.) և վերջինն և Փաշալիի կոոպերատիվը (4 ր. 32 կ.):

Զանգեզուրի և Մեղրիի զավառները փայակուտակ-ման գործում հաջողություններ չունեն: Բացի Ղափանի «Լեւնագործ»—կոոպերատիվից (բանկոտ) մնացած սոցառոգական ընկերությունները ունեն փայավճարների միջին մակարդակ և 1927 թվի հոկտեմբերի 1-ից հետո կես տարվա ընթացքում զգալի փայակուտակում չեն ունեցել:

Այսպիսով միջին փայավճարների տեսակետից Հա-յաստանի 9 զավառներից Լոռի-Փամբակի զավառն առա-ջինն է (6 ր. 31 կոպ.), Լենինականի զավառն ամենա-հետինն է (4 ր. 16 կոպ.):

Գյուղական կոոպերատիվներից Հայաստանի ամ-բողջ ցանցում՝

Ամենից առաջին տեղն և բոնում Ռուս Գյառադյառի կոոպերատիվը 9 ր. 37 կոպ. միջին փայավճարով:

Ամենից հետ և Ուղունթալայի կոոպերատիվը 3 ր-
08 կ. միջին փայլավճարով :

Թող լավ կոոպերատիվները շարունակեն իրենց լավ
աշխատանքը և ելի կուտակեն փայլազրամազլուի։—

Թող հետ մնացող կոոպերատիվները ուժեղացնեն
իրենց աշխատանքը և աշխատեն հասնել փայլակուտակ-
ման գործում լավ աշխատող կոոպերատիվներին :

VII ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՅԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՈՐԻՆ ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԱՆԵԼ

Կոոպերացիայի միջազգային որին ամբողջ աշխար-
հում կոոպերացիան և կոոպերացիայի մեջ կազմակերպ-
ված մասսաները հանդես են գալիս իրենց նվաճումնե-
րովը, իրենց արածների և անելիքների մասին են խո-
սում, խորհրդակցում և ցուցաբերում են կոոպերացիո-
յի ույթը. նրա մեծությունը :

Այդ որը արտասահմանյան կոոպերացիայի շարքե-
րում կազմակերպված բանվորների ու գյուղացիների
համար կոոպերացիայի քաղաքական և դատարարական
լոզունդներն որ և : Այդ որը կոոպերացիայի միջազգային
կենտրոնը—Ալյանսը յուր պաշտոնական տոնակատա-
րությունն և անց կացնում : Բուրժուական կոոպերա-
տորները հանդես են գալիս սովորական ճառերով «աղ-
յերի յեղրայրության», «համասարության», «միջազ-
գային գործակցության» և «զինաթափման» մասին, իսկ
նրանց քթի տակ—բանվորներն ու գյուղացիները ճնշը-
վում են, բանտերն ու աքսորավայրերը լցվում են հե-
ղափոխական կոոպերատորների հարյուր ու հազարավոր
մարտիկներով. ֆաշիստները և բուրժուազիայի վարձ-

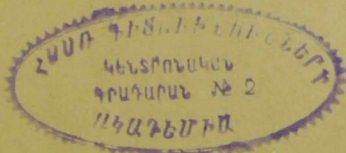
կան վոստիկանությունը կատարում են իրենց սե զործը
ճնշելով հեղափոխության ու ազատ ձգտումների ամեն
մի փորձ :

Իսկ այդ պաշտոնական տոնակատարության հան-
դեպ խորհրդային կոոպերացիայի և Խորհրդային Միու-
թյան անկեղծ պաշտոնները—արտասահմանի հեղափո-
խական բանվորները և գյուղացիները, յուր համակրանք-
ներն և արտահայտում Խորհրդային Միությանը և
պատրաստվում և հետևել խորհրդային կոոպերացիա-
յին, պատրաստվում և պաշտպանել մեր Միությունը
արտասահմանյան իմպերիալիստների դավադրություն-
ներից : Յեւ այդ յերկու բանակները, բուրժուական կոո-
պերացիայի և հեղափոխական կոոպերացիայի յերկու
բանակները, իրար հետ քաղաքական ընդհարումների
ճանապարհով հասունացնում են բանվորների ու գյու-
ղացիների հաղթանակը :

Մեզ մոտ կոոպերացիայի միջազգային որը ամենից
առաջ բոլոր յերկրների բանվորներին ու գյուղացիներին
միջազգային կոոպերատիվ համերաշխության որ և :
Յեւ այդ որին մեր կոոպերացիան իր միլիոնավոր ան-
դամներով դուրս գալով ցույցի—պարզ ու վորոշ բուր-
ժուական յերկրների բանվորներին ու գյուղացիներին
ցույց են տալիս կոոպերացիայի զարգանալու իսկական
ճանապարհը : Այդ ճանապարհը քաղաքական իշխանու-
թյան տիրելու քանապարհն է :

Այս լոզունգից բղխում և մեր մի շարք այլ քաղաքա-
կան լոզունգները :

Արտասահմանի բուրժուական պետությունները պա-
տերազմ են պատրաստում Խորհրդային Միության դեմ :

Մենք ասում ենք: «Մենք ուզում ենք խաղաղ շինարարութիւն զբաղվել: Ձեռքներդ հեռու խորհրդային Միութիւնից»...

Բուրժուական յերկրներում Փաշխտները աջ ու ձախ բռնութիւններ են կատարում հեղափոխական կոոպերացիայի անդամ բանվորների ու գյուղացիներին վրա, նրանց նետում են բանտերն ու աքսորավայրերը, նրանց ընտանիքներին ու համակրողներին հալածում են բուրժուական որենքների ամբողջ խստութեամբ: Մենք ասում ենք «Կորչի Փաշիգմը. կեցցե հեղափոխական կոոպերացիան: Մեր վողջույնը բոլոր աշխարհի կարմիր կոոպերատորներին»:

Սակայն այդ քաղաքական լողուններին հետ միասին մենք կոոպերացիայի միջազգային որին գործնականորեն ամրացնում ենք մեր կոոպերացիան, վերսկզբի մեր սոցիալիստական շինարարութիւնը մեր կոոպերացիայի անդամ բանվորներից ու գյուղացիներից նույն իսկ տոներին վորոշ աշխատանք է պահանջում:

Կոոպերացիայի որին մենք հաշվառում ենք մեր անցածի նվաճումները, քննադատում ենք մեր բացերն ու պակասները և վորոշում ենք մեր ապագա անելիքները:

Հատկապէս Հայաստանի սպառողական կոոպերացիան յուր հարյուր հազարանոց բանվորա-գյուղացիական մասսայով կոոպերացիայի միջազգային որին յուր ամբողջման համար հետեյալ գործնական քայլերը պիտի անի:

1. Մոտիկից ծանոթանա սպառողական կոոպերացիայի գրութեան հետ խորհրդային Միութեան մեջ և Հայաստանում:

2. Խիստ քննադատութեան յենթարկի կոոպերացիայի բացերը և նրա վերացման համար միջոցներ առաջարկի :

3. Կոոպերացիայի անդամներին հաշիւ տալու արածներն ու անելիքներն մասին և յսի նրանց քննադատականը :

4. Ամբոցների կոոպերացիայի շարքերը թե կազմակերպչորեն և թե նյութապես :

VIII ԿՈՈՊԵՐԱՏԻՎԻ ԱՄԵՆ ՄԻ ԱՆԴԱՄ

1. Պետք է հարց տա յուր վարչութեանը թե փայտվճարի գանձումն ինչպես է բնթանում :

2. Պետք է յուր փայտվճարը լրացնի՝ յեթե մինչև այդ որը նա չի լրացրել :

3. Մրցման պիտի հրավիրի յուր հարեաններին, ծանոթներին, փայտվճարի լրացման համար :

4. Պետք է պահանջի յուր վարչութունից, փոր չրվճարող անդամների ցուցակները Կոոպերացիայի Միջազգային Որին ցուցադրվեն :

5. Ամեն մի գիտակից բանվոր ու գյուղացի պետք է այդ որը անդամագրի կոոպերատիվին յուր բնտանիքի յերկրորդ անդամին. նոր կոոպերատիվ գրքույկը մի կողմից տոնական նվեր կրկինի և մյուս կողմից—կոոպերատիվի անդամների թիվը կշատանա :

6. Ակտիվ կոոպերատորները պետք է այդ որը անտուն չըջեն և կոոպերատիվի շարքերը գրավեն նոր բանփորագյուղացիական մասսաներ :

Շատ քիչ ժամանակ է մնում... Կոոպերացիայի Միջազգային Որը հուլիսի 7-ին է : Այժմից իսկ պիտի պատ-

բառովել այդ տոնն անց կացնել թե հանդիսաւոր և թե
գործնական :

Տոնի գործնական լուսնդներն են .

— Բոլոր բանվորները , բանվորուհիները , գյուղա-
ցիքու գեղջկուհիները — գեպի կոոպերացիայի շարքերը :

— Ոգտագործել չքավորների կոոպերացման ֆոն-
դերն ամբողջութեամբ !

— Վաչ մի անգամ առանց լրիւ կանոնադրական
փայլի !

— Ուժեղ ինքնաքննադատութիւն , կուլա-կրթական
աշխատանք և ճկուն ատպարատ !

— Դեպի կուլտուրական կոոպերատորների հաս-
րակակարգը կազմակերպած շարքերով Լենինի ցույց
ամբողջ ուղիներով :

Սպառողական կոոպերացիայի աշխատողները այդ
որը մեծ անելիքներ ունեն հատկապես փայակուտակման
ատպարիզում :

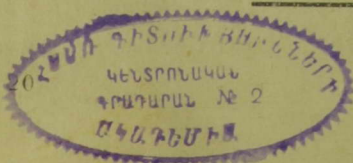
Կոոպերացիայի Միջազգային Ուր այդ տեսակետից
մի քննութեան որ է :

Տեսնենք ով է հաջող բռնելու այդ քննութեանը և
ով է «կտրուկութեամբ» այդ քննութեան ընթացքում :

Հայկոոպը ուշագիւր հեռակու է և ամեն մի կոո-
պերատիւ ակտիւի յուր արժանի գնահատականն է տա-
լու :

Դեպի գործ . . . դեպի գործնական մրցում

Ո՞վ է առաջինը :

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0039658

[044]

4170 6 407.

A $\frac{7}{4532}$